

HISTORIEN OM METTE

i utdrag

av Ingar Holst

Forord

"Arbeiderpartiet mener det er et godt prinsipp at inntekter som er finansiert av det norske fellesskapet blir skattlagt, også når mottakeren har flyttet ut av landet.

Så lenge vi ikke benytter oss av denne retten, slik tilfellet var tidligere, oppstår et skattehull hvor pensjonene verken skattlegges i Norge, eller i pensjonistens bostedsstat. Innføring av kildeskatt har dermed fjernet denne type urimelige utslag som gir 0 kroner i skatt."

- Fra avsnittet "Større likebehandling av pensjonister" i Arbeiderpartiets program.

Dette er historien om hvordan Finansdepartementet med vitende og vilje går til økonomisk krigføring mot en norsk familie i Kina, der Finansdepartementet, selv når den politiske ledelsen sommeren 2010 får løpende orientering om at deres lovstridige beslutninger fører til at familien sulter, likevel ikke snur. Den sosialdemokratiske rettferdighet må skje fyldest, selv om det medfører at familien mister bolig, helse og fremtid.

Dette er historien om hvordan det norske Finansdepartementets økonomiske krigføring mot Norges egne pensjonister i utlandet blindt rammer en forsvarsløs kinesisk pike, som fratas helse, utdanning og fremtid og som hensettes i livsfare.

Boken "Historien om Mette" er et upublisert manuskript på totalt 99 sider, skrevet av meg. Disse utdragene dekker viktige hendelser fra januar 2007 til februar 2011. Jeg giftet meg med Mette i 2014 for å få vergeretten etterat foreldrene hennes ved kinesisk nyttår 2013 nektet henne medisiner gjennom flere måneder og hun fikk et tilbakefall og måtte legges inn på sykehus på nytt. Siden siste utskrivelse i juni 2013 har Mette bodd hjemme, men er avhengig av medisiner hver dag og er ute av stand til å ha fast arbeid. Vi måtte selge leiligheten vår i Shanghai i 2012 for å betale sykehusregningene og har ikke lenger noe fast sted å bo og vi bor om vinteren i fritidsboligen vår i Nordkina og resten av året kamperer vi hos venner og kjente. Mette underviser i Bachs cembaloverker og har et par privatelever. Den kinesiske folketrygden dekker 65% av utgiftene til medisinene hennes, men egenandelene er likevel betydelige. Mette er inneforstått med at dette utdraget fra manuskriptet sammen med fotografiet publiseres. Mette er nå 32 år og jeg er 60 med skrøpelig helse. Hun er som jeg bekymret for hva som vil skje om enkepensjonen avvikles.

Jeg vil benytte anledningen til å takke Shanghai Mental Health Center for omsorgsfull, dedikert og effektiv behandling de gangene Mette var innlagt.

Xiamen, Kina, den 2. august 2020,

Ingar Holst

Jeg kontaktes enklest og hurtigst per WeChat: 13788909712

Januar 2007: Mette kommer hjem igjen

Mette kom hjem til Shanghai igjen ved juletider og fra januar 2007 av begynte hun på Ying Hua Mei, en internasjonal skole i Shanghai som var drevet i samarbeide med Singapores undervisningsministerium. Denne skolen ville opprinnelig ikke ta henne opp da hun søkte med bakgrunn av Nanyang Normalskole, men etter å ha vært et semester i Japan, kunne hun få plass som "hjemvendt overseas student". Mette tok eksamen fra videregående skole i Shanghai som privatist på forsommeren 2008 med beste karakter i svært mange fag. Hun vant i 2008 førstepris i en konkurranse på provinsnivå i Shanghai, der studenter konkurrerte i disiplinen engelsk retorikk. Mette holdt et foredrag om europeiske juletradisjoner og banket de andre deltagerne ned i støvlene. Det var stående applaus fra en fullsatt sal med 5000 tilhørere. Mette vant over studenter med mastergrader i engelsk. Hun hadde på avgangspapirene fra videregående skyhøye karakterer i samtlige realfag og det vanket stadig folk fra Thailand hjemme hos oss, så hun hadde hadde på dette tidspunktet begynt å lære seg thailandsk i tillegg til at hennes engelsk begynte å bli svært bra takket være mor.

Høsten 2008: Farmasistudiet ved SHUTCM

Høsten 2008 deltok Mette i opptakseksamen til farmasistudiet på SHUTCM (Shanghai University of Traditional Chinese Medicine), det samme universitetet der professor Shen arbeider. Av mer enn ti tusen søkere fra hele Kina ble Mette nummer to. Hun kom inn på farmasistudiet.

Fakultetet for Farmasi lå ett kvartal unna der vi bodde. Fra høsten 2008 fulgte jeg henne til forelesningene om morgenen og hentet henne om ettermiddagen. Dette var midt i Xujiahui, et av de mest intenst trafikkerte delene av indre by i Shanghai. Karakterene Mette fikk var hele tiden skyhøye, hun var klassens beste i enkelte fag og skolens beste i andre fag. Jeg begynte å se lyset i enden av tunnelen, og jeg håpet at straks Mette kunne få en mastergrad eller doktorgrad i farmasi, da ville hun være selvhjulpen og kunne brøfø seg selv. Jeg fikk sent i 2008 i oppdrag å ansette en laborant for et stort internasjonalt farmasøytisk selskap. Stillingen skulle besettes med en PhD i farmakologi. Vi fikk beskjed om fra oppdragsgiver at vi kunne gå opp til 50.000 Yuan per måned i lønn for å få rette vedkommende ombord. Selv med disse lønnsbetingelsene fant vi bare to søkere som var kvalifiserte, en i Beijing og en i Hong Kong og ingen av dem ville til syvende og sist bytte jobb og begynne hos vår kunde. Dette var et tegn på hvordan markedet for farmasøyt i Kina var og fremdeles er. Har du en doktorgrad i farmasi er din fremtid sikret. Slik tenkte jeg da og derfor oppmuntret jeg Mette til å lese hårdt og få gode karakterer.

Januar 2010: Mor dør og kildeskatten kommer

Mor døde etter flere hjerneslag den 10. januar 2010. Fra da av skulle Mette og jeg overleve bare på min pensjon. Huslånet utgjorde noe over 9000 RMB Yuan per måned og det resterende ville være nok til et beskjedent liv i to år til, da Mette etter planen ville få en Bachelor i farmasi. Med en Bachelor-grad ville hun kunne få jobb.

Da min pensjon ble utbetalt den tyvende januar 2010 manglet det svært mye, noe over tre tusen kroner. Dette var den første måneden kildeskatten var trukket. Jeg hadde diskutert med Finansdepartementet på forhånd hvor mye kildeskatten kom til å utgjøre for min del. Jeg fikk høre at ifølge skatteavtalen kom kun den offentlige tjenstepensjonen til å bli beskattet, og dette skulle utgjøre 700 kroner. Skatt Nord hadde i januar 2010 likevel trukket femten prosent av alle tre pensjonene; både den offentlige tjenstepensjonen, grunnpensjonen og tilleggspensjonen. Tjenstepensjonen ble utbetalt fra Statens Pensjonskasse og de to andre pensjonene fra NAV.

Med tre tusen kroner mindre forsvant matbudsjettet vårt. Jeg hadde noen tusen per måned i utgift til akupunkturbehandlingene. Disse fikk jeg ikke refundert fra Helfo Utland, jeg hadde søkt og tatt saken helt til Trygderetten noen år i forveien og tapt. Akupunktur var spesifikt unntatt refusjon. Jeg husker ikke nå i ettertid summene eller budsjettet vårt i detalj fra januar 2010, jeg husker bare at jeg ble stående med valget mellom ikke å betale huslånet, ikke å betale min lege eller ikke å spise. Jeg måtte straks begynne å låne penger av venner og kjente for å overleve frem til jeg fikk rettet skattekortet. Jeg mente, trodde og håpet at

skattekortet ville bli rettet, fordi jeg etter skatteavtalen kun var skattepliktig for min offentlige tjenestepensjon. Stor var overraskelsen da Skatt Nord skrev til meg og sa at de anså at jeg ikke var omfattet av skatteavtalen mellom Norge og Kina.

Jeg fortsatte utover våren med på den ene siden å låne penger for at Mette og jeg skulle kunne spise og å føre en utstrakt korrespondanse med Skatt Nord. På ett tidspunkt på våren 2010 gikk Skatt Nord med på å sette ned skatteprosenten til 2%, som om skatteavtalen skulle ha vært fulgt, mens de samtidig henvendte seg til Skattedirektoratet med spørsmål om direktoratets mening. Det tok et par måneder å få direktoratets avgjørelse, som ble en opprettholdelse av beslutningen om at jeg ikke var omfattet av skatteavtalen og skulle trekkes femten prosent av alle mine tre pensjoner. Denne beslutningen førte til at det ble trukket 15% av hele pensjonsutbetalingen igjen i juli måned, men juli måned er også etterbetalingsmåned for justeringen av pensjonene som fastsettes hvert år i mai. Jeg fikk derfor trukket omtrent 3000 kroner i kildeskatt men samtidig etterbetalt noe over to tusen. Da utbetalingen kom på konto så jeg derfor ikke med en gang av saldoen på kontoen at det igjen var trukket 15%. Jeg trodde skattedirektoratet hadde gitt meg medhold og at det kun var trukket to prosent, og at vi hadde penger til mat. Postgangen fra Norge der svarbrevet med avslaget fra direktoratet og trygdeslippen lå, ville ta opptil seks uker. Jeg var derfor uvitende om at vi ikke ville ha penger til mat i august før utbetalingen i august faktisk kom på konto. Da så jeg at det igjen var trukket tre tusen.

August 2010: Vi sulter

August måned i Shanghai er vanligvis preget av tropevarme. Temperaturen holder seg på over førti grader hele døgnet og jeg med min hjertesituasjon kan ikke gå ut. Jeg ville være avhengig av å sende Mette ut for å handle og å gjøre andre nødvendige ærender. Jeg hadde da august kom lånt nokså mye penger av venner og kjente. Først for å kunne ordne med kremasjon og hjemsendelse av urne etter mors død, så for å ha til mat til oss to som var igjen. I august var de vennene som jeg hadde kunnet låne av bortreist og da jeg forstod at vi ikke hadde noen penger igjen etterat huslånet var trukket og legen betalt, fikk jeg ikke tak i noen. Samtidig var varmen så overveldende. Vi hadde ikke air condition på toalettet og jeg holdt på å besvime hver gang jeg måtte på badet. Mette hadde sommerferie fra universitetet og tilbragte dagene med å se på TV. Da vi slapp opp for mat gikk det så fort, jeg greide ikke å reagere slik jeg burde. Jeg ble lammet av en beslutningsvegring. Jeg ser nå i ettertid at jeg burde ha latt være å betale professor Shen. Men jeg var redd for at da ville han ikke komme og gi meg behandling lenger og uten behandling ville jeg klappe sammen, så det turde jeg ikke. Jeg forstår ikke helt hva som skjedde, men det skjedde nokså fort. Iløpet av et par dager uten mat var både Mette og jeg ute av stand til å kommunisere med utenverdenen - jeg greide ikke å formulere meg klart via epost. Epostene jeg sendte virker sett i ettertid forvirrede og fortvilede og grunnen var at jeg etter noen dager uten mat var både forvirret og fortvilet. Vi hadde vann tilgjengelig i dunken på kjøkkenet, men etter to tre dager ble jeg liggende i sengen og Mette liggende på sin sovesofa i stuen ute av stand til å gjøre stort.

Jeg bør her redegjøre litt for hvordan økonomien i en husholdning til en uføretrygdet arter seg utenfor EØS-området etterat kildeskatten var satt i verk:

Jeg hever i skrivende stund (juni 2015) tyve tusen etter skatt og trygdeavgift, og i 2010 var det vel en seksten, sytten tusen netto, før kildeskatten ble trukket. Jeg vet at mange som bor i Norge tenker, hvordan er det mulig ikke å klare seg på en slik inntekt. Svaret er at om man bor i Norge, da har man jo ingen andre helseutgifter enn den årlige egenandelen før man får frikort. Som frivillig medlem av folketrygden i utlandet dekkes ikke akupunktur, som er den eneste behandlingsformen som kan holde min ME-lidelse i sjakk. Det er det ene. Det andre er at om man bor i Norge, eller innenfor EØS-området, får man trekke fra gjeldsrenter. Det får man ikke utenfor EØS og kildeskatten blir derfor en ren bruttoskatt. Vi må i tillegg ta med i betraktningen at en som er ufør har mange store utgifter som friske arbeidstagere i Norge ikke har. En som lider av ME, som jeg gjør, må gå til fysioterapeut og naprapat regelmessig. Jeg har i tillegg sort belte i allergi og eksem og bruker et par tusen kroner i måneden bare på kortisonsalver. I Norge hadde jo alt dette vært gratis.

Om vi oppsummerer: Huslån uten rentefradrag, kortisonsalver, akupunktur, fysioterapi, naprapat, og så i tillegg kildeskatt på femten prosent - det blir fort penger av det. I tillegg kom en stadig økende privat gjeld fra tidligere måneder som av og til måtte betales tilbake på kort varsel.

Helt i slutten av august, etter omtrent ti dager uten mat, jeg er på toalettet og strever med å holde meg bevisst. Jeg har ikke krefter til å lukke døren og jeg ser derfor rett inn i stuen. Da ser jeg Mette ligge på sofaen. Hun har da gått like lenge uten mat som jeg. Jeg tenker, herregud, Mette. Jeg begynner å gråte fortvilet og går inn til henne. Hun puster såvidt, og det er lenge mellom hvert åndedrag. Jeg forsøker å riste i henne, men får ikke vekket henne. Hun har åpenbart hypoglukemi og er dehydrert. Hun er bevisstløs og jeg vet ikke hvor lenge hun har vært det. Selv har jeg ligget i en døs i sengen i over en uke. Professor Shen har vært hos oss to ganger gjennom denne perioden da vi ikke har hatt mat og gitt meg akupunktur, men jeg har ikke fått samlet meg til å be ham om hjelp, fordi jeg gjennom denne perioden på ti dager uten mat har vært i en tilstand av nedsatt bevissthet og manglende forståelse av virkeligheten. Jeg har tildels trodd at alt vil bli bra, enkelte ganger har jeg trodd at mor fremdeles var i live og at hun hvert øyeblikk ville komme inn døren med matvarer i poser, som hun gjorde da vi barna var små.

Jeg forsøker å samle tankene. Hvem kan jeg kontakte? Hvem kan hjelpe oss? Jeg blar gjennom filofaxen og jeg leter gjennom adresseregisteret i mobiltelefonen en gang til. Jeg ser et navn: John Christian Elden. Min gamle studiekamerat fra Universitetet i Oslo og min gamle kumpan fra Ullern Unge Høyre. Jeg ringer ham. Jeg må forsøke flere ganger før det svarer. Jeg får forklart ham situasjonen. Han avbryter meg og sier bare, "Gi meg kontonummeret ditt". Etter en halv time ringer hans sekretær og sier at hun har satt inn tre tusen kroner på min konto.

Jeg venter til klokken ett om natten. Da er varmen mindre trykkende. Jeg drikker en hel flaske vann før jeg våger meg ut til minibanken. Jeg får tatt ut tre tusen RMB Yuan og tar heisen opp igjen til 12. etage. Så ringer jeg etter takeaway. Jeg får helt i Mette sodavann, cola og sitronbrus. Hun svelger og etter noen slurker våkner hun i tilstrekkelig grad til å kunne spise mens jeg mater henne. Neste dag ligger hun fremdeles i en døs på den samme sovesofaen, men hun er våken. Etter et par dager med mat er vi begge i mer normal form.

John Christian Elden tilbyr seg så å sende meg de pengene som blir urettmessig trukket hver måned til saken er ordnet, slik at Mette og jeg har noe å spise. Jeg svarer ham at jeg skal forsøke å selge leiligheten og at når jeg får solgt skal jeg betale tilbake. John Christians sekretær sendte meg så 3000 kroner hver eneste måned frem til jeg solgte leiligheten, i mars 2012.

Høsten 2010 forløper ved at Skatt Nord trekker 15% hver måned, ca. 3000 kroner, og John Christians sekretær setter det samme beløpet inn på min konto igjen. I september begynner semesteret på SHUTCM. Mette sier at hun bør finne seg en deltidsjobb for å avhjelpe vår økonomiske situasjon. Jeg nøler og mener at hun bør konsentrere seg om studiene, men hun insisterer og jeg gir etter. Mette begynner så å søke etter deltidsarbeide ved flere av de utenlandske spisestedene i Hengshan Road, som ligger like ved der vi bor.

Senhøsten 2010: Mette begynner å bli syk

Det er i denne perioden at jeg begynner å merke en forandring hos Mette. Hun får først jobb som servitør hos Pasta Fresca da Salvatore i Hengshan Road. De må ha servitører som behersker flytende engelsk og som er kjent med kontinentaleuropeisk kjøkkennomenklatur - dette burde passe for Mette, som har kokkelert på kjøkkenet hjemme hos oss i Xujiahui i årevis sammen med mor. Etter to dager i jobben blir hun sagt opp. Jeg forstår intet. Jeg spør henne hva som er skjedd. Mette serverer en noe ullen og usammenhengende forklaring. Jeg bestemmer meg for å dra til Pasta Fresca selv for å snakke med Salvatore, innehaveren. Salvatore er fra Napoli og sprader omkring i restauranten i en hawaii-skjorte og med et tungt gullkjede rundt halsen. Jeg får umiddelbart assosiasjoner til Gudfaren-filmene, men straks han begynner å snakke med meg forstår jeg at dette er en profesjonell restauratør. Han hadde på dette tidspunktet vært i Kina i femten år og hadde drevet flere restauranter både i Beijing og Shanghai. Da han forklarte meg om erfaringen med Mette virket han oppriktig fortvilet, og han beskrev en ung pike som ikke greier å beherske rollen som servitør og som blander seg inn i hovmesterens arbeide og som er utflytende og som ikke fungerer overfor gjestene. Dette er ikke den Mette jeg kjenner. Jeg drar hjem igjen og konfronterer Mette. Hun sier: "Den hovmesteren hans er en idiot. Og Salvatore selv forstår seg jo ikke på hvordan man skal drive en restaurant. Ingen av dem tar til seg det jeg sier og jeg har hatt mange gode forslag i disse to dagene."

Jeg blir stående og måpe. Jeg begynner å forklare Mette at det overhodet ikke er hennes oppgave å foreslå endringer i måten Salvatore driver restauranten på og slettes ikke må hun finne på å instruere hovmesteren.

Da Mette skjønner at jeg blir oppbragt,ror hun seg litt inn og sier, ja ja ja, så skal jeg ikke gjøre dette mer da. Men hun er allerede sagt opp hos Salvatore og det toget er gått.

Efter noen dager igjen kommer Mette hjem og forteller at hun har fått jobb som kjøkkenassistent på Sasha's i krysset Hengshan Road og Dongping Road. Sasha's er et tre etagers stort herskapshus fra før revolusjonen som nå er omgjort til restaurant og bar. Klientellet er nesten utelukkende utlendinger. Mette får som oppgave å bære brukte tallerkener fra bordene når gjestene er ferdige og å sette ut rene kuverter for nye gjester setter seg. Det går omtrent en uke, så spør jeg henne hvordan den nye jobben er. Hun sier den er svært frustrerende. Jeg formaner henne om at hun ikke må gi ledelsen råd om restaurantdrift og bare passe jobben sin. Jada masa, sier hun. Efter enda noen flere dager kommer Mette hjem om sier at hun ikke holder ut i denne jobben. Jeg spør hva som er i veien. Hun sier "Ja først så ber de meg ta tallerknene fra annen etage ned til kjøkkenet, og straks jeg har gjort det ber de meg ta tallerknene fra kjøkkenet inn i spisesalen i første. Kan de ikke en gang for alle få bestemt seg for hvor disse fantastiske tallerknene egentlig skal være da!" Jeg spør om det ikke er så at hun bærer brukte tallerkner inn til kjøkkenet for vask og tar rene tallerkner ut igjen? Joda, men "hvorfor skal de på død og liv ha disse tallerkene først inn og så ut?" svarer hun. Jeg savner på dette tidspunktet en forståelse hos henne for at brukte tallerkner må vaskes og at rene må settes ut. Efter tre uker sier Mette selv opp denne jobben. Jeg begynner å bli bekymret.

Det blir oktober og efter nasjonaldagsfeiringen får Mette en jobb som servitør på Kevin's Cafe i krysset Hengshan Road og Jianguo West Road. Klientellet er igjen utelukkende utlendinger. Jeg lurar nå på hva som skal gå galt denne gangen. Og ganske riktig, efter noen dager kommer Mette hjem fra jobb fullstendig oppbragt. "De baksnakker meg alle sammen! De kaller meg nedsettende ting så jeg hører det! Jeg orker ikke mer!" Jeg tror ikke det jeg hører. Jeg sier til henne at vi begynner å slippe opp for restauranter i Hengshan Road om hun nå skal gi opp også denne jobben. Jeg ber henne pent om å forsøke å klare denne jobben. Okey da, sier hun. Neste dag bestemmer jeg meg for å leke gjest på Kevin's. Jeg vil sjekke om kollegene hennes virkelig baksnakker henne og kaller henne stygge ting, slik hun påstår. Jeg ankommer Kevin's klokken elleve ved lunchtider, bestiller en sitronbrus fra Mette, som sender meg et stygt blick idet hun serverer meg, men hun sier ikke noe. Jeg sitter ved bordet i tre timer. Det er et par andre gjester som kommer og går i denne tiden, men ellers er det stille og rolig og nesten ingen omsetning. Da Mette kommer hjem om kvelden skjeller hun meg først ut for å ha gått til Kevin's som gjest. Så bryter hun ut "Hørte du hva de kalte meg!" Nei, svarte jeg, jeg hørte ikke at de sa noe overhodet. Det var så langt jeg kunne registrere helt tyst i hele restauranten hele tiden jeg satt der. Mette virket fortørnet: Mener du at du ikke hørte alle de stygge tingene de kalte meg? Nei, sa jeg, jeg hørte ikke noe slikt. Du må være døv! Ropte hun efter meg.

2010 var året da en viss Nobelkomité gav en viss fredspris til en viss kineser som satt fengslet for å ha forsøkt å styrte regjeringen. Det ble mye oppstyr i media og forholdet mellom Norge og Kina når efter et par svært intense dager frysepunktet og blir der. Norske firmaer mister kontrakter. Enkelte norske venner av meg stikker innom oss for å diskutere denne saken. Utover i oktober og november måned blir frasen "Nobels Fredspris" hyppig brukt i vårt hjem. Mette spør hva denne prisen er og hvorfor det blir så mye bråk av den og jeg forsøker å forklare efter fattig evne.

Mette har gitt opp å finne seg deltidsjobb. Karakterene på universitetet går merkbart nedover. Det første studieåret gjorde hun det knallskarpt, men nå efterat det første semesteret av annet studieår er unnagjort, ligner ikke karakterene grisen. Selv engelskkarakterene er middelmådige. Jeg er bekymret for henne, men vet ikke helt hva jeg skal gjøre med saken. Vi forbereder oss på å feire jul uten mor for første gang.

Ved juletider 2010 kom Mette en dag inn til meg og sa i en saksopplysende tone at hun hadde en viktig meddelelse og at hun behøvde et telefonnummer og bad meg finne det. Javel, sa jeg, hvem er det du skal kontakte? Nobelkomitéen, var svaret. Okay, humret jeg. Hva er det hun har funnet på nå? Hva er det du skal ringe Nobelkomitéen om, spør jeg. "Jeg vil bare be dem om å gi neste års pris direkte til meg, så slipper vi slike problemer med de diplomatiske forbindelsene som vi har hatt i høst" var svaret. Jeg skogglar. Endelig begynner du å oppfatte norsk humor, utbryter jeg. Mette blir rasende over at jeg tror hun spøker. Hun slenger døren til rommet mitt igjen og kaster ting i veggen ute i kjøkkenet før hun går ut av leiligheten, også ved å smelle igjen inngangsdøren så hardt hun bare klarer.

Jeg begynner nå å forstå at Mette ikke er frisk. Jeg ringer min gamle lege i Norge og spør hva det kan være med henne. Han sier at han ikke kan diagnostisere noen over telefonen, men at jeg absolutt bør ta henne med til lege her i Shanghai og han foreslår at vi oppsøker en spesialist i psykiatri. Jeg ringer så til faren til Mette. Han arbeidet på dette tidspunktet som vakt hos et norsk firma i Nantong, på nordsiden av Yangzi-elven og et par timers busstur unna Shanghai. Jobben hadde jeg skaffet ham. Jeg sier at jeg tror Mette ikke

er frisk. Jeg ber ham komme til Shanghai med en gang. Faren hennes ler. Han sier, hun kan ha temperament, det ligger til familien. Nei, du uroer deg unødvendig. Hun er frisk som en frisk, hun har alltid hatt jernhelse. Jeg gir meg ikke. Jeg vil at han skal komme ned til oss. Til sist gir han etter og sier at han godt kan komme på besøk, da det har vært noen måneder siden sist.

Faren til Mette kommer etter et par dager ned til oss og Mette virker overlykkelig over å få besøk av faren sin. Sammen går vi alle tre ut for å spise fisk, det vil si, de to skal spise fisk, jeg er allergisk til sjømat og skal bare holde dem med selskap. Fiskerestauranten ligger over gaten. Fisken velges ut fra et akvarium og sløyes og tilberedes foran øynene våre. Mette og faren hennes begynner å spise fra hver sin ende av en stor mallefisk.

Uten å ha kommet halvveis, reiser Mette seg plutselig opp fra stolen. Hun tar flere skritt bakover og stolen hun satt på velter. Blikket hennes er fylt av frykt og sinne. Hun skriker ut "Nei, nei, nei" og fekter og argumenter med noen foran henne. Men foran henne er det ingen. Hun tar først en stol, så en til, og kaster omkring i lokalet. De andre gjestene blir redde og løper ut på gaten. Servitørene blir også redde og tar tilflukt bak akvariet. Så begynner Mette å gråte ukontrollert og skriker til meg, "La oss gå! La oss gå!". Jeg rekker ikke å unnskyldte meg til servitøren, men gir ham en 100 Yuan-seddel, som vil dekke regningen. Jeg sier til faren hennes, tror du nå fremdeles hun er helt frisk? Han virker usikker. Jeg sier til ham at vi bør gå direkte til Shanghai Mental Health Center, som ligger i Wanping South Road 600, det er ett kvartal unna.

Shanghai Mental Health Center er et av de største mentalsykehusene i Shanghai. Jeg og faren hennes tar igjen Mette i hver vår hånd og spaserer det ene kvartalet. Mette blir raskt rolig igjen og da vi kommer frem er hun den gode gamle og i godt humør. Hun spør hva vi skal her på sykehuset. Jeg er nødt til å få henne med inn og sier at vi skal besøke en venn. Ja, det er gøy, sier hun. Slik får vi henne med på å gå inn på sykehuset uten problemer.

Nyttår 2011: Diagnose: schizofreni

Vi går inn på "grønn inngang" - akuttmottaket. Der venter flere leger og sykepleiere. Man behøver ikke trekke kølapp, ingen spør om forsikring, her koster det ingenting. Mens vi satt der og ventet kom politiet et par ganger med utagerende pasienter, som sluses inn på egne rom. Vi blir etter noen få minutter vist inn til en lege. Jeg forteller først hva som har skjedd idag. Så forteller faren at Mette alltid har vært frisk og at han egentlig tror det ikke er noe alvorlig. Legen begynner så å spørre Mette om hvordan hun har det. Legen dreier etterhvert spørsmålene inn på sanseopplevelsene hennes, han spør om hva hun ser og hva hun hører. Legen spør om hun har erfart å høre at folk som ikke er tilstede i rommet snakker til henne. Ja, det hører jeg jo hele tiden, svarer hun. Dette har du jo ikke fortalt til meg, sa jeg til henne. "Jeg trodde alle hørte slike stemmer", sa Mette. Legen krysser av for "hørselshallusinasjoner" på skjemaet. Etterhvert blir det flere kryss. Legen forteller oss at Mette lider av schizofreni.

Faren forstår ikke hva schizofreni er for noe. Han spør om det vil ta lang tid før det går over. Jeg vet bedre. Jeg forstår at hele Mettes fremtid nå vil fortone seg svært anderledes enn vi hadde planlagt, håpet på og strevet for hittil.

Jeg spør legen hva han foreslår at vi skal gjøre. Legen foreslår at vi legger henne inn med en gang, men faren protesterer vilt. Det kan da ikke være nødvendig, sier han. Se på henne nå, hun er jo fullstendig normal nå. Faren forstår ikke hva dette er for slags sykdom. Jeg spør legen om det er et alternativ til innleggelse. Legen sier at vi kan forsøke medisinerer hjemme i et par uker, men om det skjer flere utagerende episoder etter to uker, da må hun legges inn. Vi får resept på noen tabletter, de var svinedyre, flere tusen kostet de to tre eskene. Jeg har ikke nok penger og Faren må åpne også sin lommebok. Han virker irritert over å måtte betale så mye for hva han kaller nødvendige tullemedisiner.

Vel hjemme igjen tar Mette den første dagsdosen. Neste dag virker hun helt normal, men så plutselig ser jeg at hun står urørlig ved kjøkkenbenken og ser ned i bordplaten mens hun støtter seg til bordplaten med begge hendene. Jeg spør hva som er i veien, og da ser jeg at hun er i ferd med å miste bevisstheten og jeg rekker akkurat å ta tak i henne i det hun faller omkull på kjøkkengulvet. Faren løper til og bærer henne til sofaen i stuen, der hun kommer til seg selv etter noen minutter. Jeg ringer etter ambulans. Jeg setter reaksjonen i sammenheng med de nye tablettene og ber ambulansen kjøre til mentalsykehuset. Der blir vi

fortalt at en av bivirkningene til disse tablettene vil kunne være blodtrykksfall. Sykehuset sier at hos enkelte pasienter går dette over, men om det ikke gjør det, må vi bytte medisiner.

Januar 2011: Mette blir psykotisk

Vi tar en drosje hjem og fortsetter medisineringen. Det blir flere episoder med blodtrykksfall og vi bestemmer i samråd med sykehuset oss for å bytte til et annet medikament. Dette nye medikamentet har færre kardiovaskulære bivirkninger, men etter en halvannen uke sammenlagt forverrer Mettes grunnsymptomer seg. Hun blir utagerende, slenger ting i veggen, skriker høyt, og det verste av alt er at hun begynner å nekte å ta tablettene.

Å tvinge en psykotisk, utagerende schizofren pasient til å ta tabletter som vedkommende absolutt ikke vil ta er en fullstendig umulig oppgave for legfolk. Vi blir fortalt av sykehuset at om Mette først begynner på tablettkuren, vil det kunne være farlig å hoppe over en dag, eller å slutte brått med medisinen, fordi medisinen gradvis vil øke dopaminstoffskiftet i hjernen og om denne prosessen plutselig skulle reverseres, vil pasienten potensielt kunne oppleve livstruende kardiovaskulære kriser. Vi må altså på død og liv få en tablett i henne hver dag og helst til samme tid hver dag. Etter flere dager med strev setter Mette seg helt på tverke en dag. Dette skjer parallelt med at schizofreni-symptomene hennes stadig forverres. Hun angriper meg hver gang jeg forsøker å spise eller drikke vann og slår maten og vannet ut av hendene på meg, med et uttrykk av frykt i ansiktet. Hun sier at det er gift og jeg ikke må spise det eller drikke noe.

Den kvelden hun komplett nektet å ta tablettene, ser jeg til slutt ingen annen utvei enn å ringe politiet for å få fraktet henne til sykehuset. Leiligheten vår lå i Xuhui bydel i Shanghai og bydelspolitiet har en psyko-sepatrulje som består av en bil med tre mann som ikke har annet å gjøre enn å bringe psykotiske pasienter inn til sykehus. Xuhui bydel har noe over to millioner innbyggere og denne ene patruljen har nok å gjøre. Mette sitter i sofaen mens vi venter på at politiet skal komme. Jeg begynner å engste meg for hvordan det skal gå med møblene, med maleriene og med flygelet om Mette skulle begynne å utagere når hun forstår at hun skal til sykehuset.

Da politifolkene ankommer blir jeg slått av hvor profesjonelle de er. De er fullstendig rolige og stråler godt humør. De hilser på Mette og spør om hun virkelig er den som vant førsteprisen ved Ying Hua Mei i 2008. Jada, svarer hun blidt. Politifolkene oppfører seg på en måte som utstråler tillit og som roer henne ned. En av politimennene spør Mette om hun har lyst til å ta en tur i den nye bilen deres? Å ja, det vil være kult, svarer hun. Jeg blir forbløffet over hvordan Mette nå uten å protestere tar på seg ytterjakke og sko og går inn i heisen sammen med politiet, faren og jeg. Vi setter oss alle sammen i politibilen og den kjører det ene kvartalet til mentalsykehuset i Wanping South Road 600. Inn porten og inn på grønn inngang. Inne på akuten takker politifolkene for seg og drar til neste oppdrag.

En sykepleier forsøker å gi Mette tablettene, men det blir vill fektekamp og kloring og spyting. Etter mer enn to timer og betydelig bruk av tvang tar hun tablettene, under trussel om at om hun ikke tar den, vil hun bli bundet fast og få medisinen som sprøyte. Det ville hun ikke.

Faren er fremdeles motstander av innleggelse. Vi drar hjem igjen, men neste dag forverrer Mettes tilstand seg ytterligere. Hun blir fullstendig apatisk og mister evnen til å snakke. Jeg ringer sykehuset og spør om dette betyr at medisinen endelig begynner å virke. Svaret var at nei, dette betyr at situasjonen forverres. Hun må legges inn og det med en gang. Vi skriver nå sent i januar 2011.

Januar 2011: Første gangs innleggelse

Neste dag ankommer vi sykehuset igjen, igjen er det politiet som kjører. Denne gang til innleggelsesmottaket.

Jeg hadde kjøpt en privat forsikring til Mette den samme dagen hun begynte å bo hos oss for flere år siden og jeg hadde på formiddagen vært hos forsikringsagenten for å hente kontantbeløpet - et femsifret beløp i norske kroner - som sykehuset måtte ha kontant på forskudd ved innleggelse av en som ikke var medlem

av folketrygden i Shanghai. Iløpet av den tiden det tok å gjøre ferdig innleggelsespapirene blir Mette igjen utagerende og hun er tildels utagerende når vi skal innom flere av sykehusets leger. Om man skal legge inn noen mot sin vilje, må det flere uavhengige legeerklæringer til som godtgjør at tvangsinnleggelse er nødvendig. På det meste måtte det fem vaktmenn ved sykehuset til for å holde henne. Hun ville hele tiden angripe meg for å ta fra meg det jeg spiste og drakk, og jeg hadde ikke spist eller drukket på et par dager, så det var slitsomt. Om jeg ikke spiste eller drakk noe, holdt hun seg ved siden av meg og oppførte seg rolig. Legen sa at dette var et uttrykk for omsorg for meg og at hun hadde store hallusinasjoner og at hun trodde jeg ville innta gift, altså at maten og vannet jeg ville innta var gift og at hun ville beskytte meg mot det.

Vi blir ferdige med innleggelsesprosedyrene og skal til avdelingen "Akutt psykose - Kvinner" i niende etage i høyblokken. Vi må gjennom metalldetektor og vi får utdelt skjemaer vi må undertegne på før vi slipper inn. Det er ikke lov å ta med inn briller med glass, kun plast. Avdelingen i niende etage er en eneste lang korridor, med pasientsaler på hver side. I den ene enden, dit vi skal følge Mette, er de nyankomne. Disse pasientene er utagerende. Alle er akutt psykotiske. Det er flere pleiere enn pasienter i denne enden av korridoren, som er sperret av med to sitterader satt på tvers i korridoren, slik at de som er nyankomne ikke skal begi seg over i den andre enden av korridoren og slik at de som er noe roligere ikke skal forville seg inn blandt akuttpatientene. Det sitter en fire fem pleiere på disse sitteradene for å håndheve denne adskillelsen. Mette blir bedt om å skifte til sykehusklær, men protesterer vilt og slenger sykehusklærne i gulvet og skriker. En pleier ber meg om å hjelpe. Jeg sier til Mette, se så stilige bukser de har her. Etter mye om og men går hun med på å skifte. Så får hun tildelt et sete i en av stolene langs veggen. De andre pasientene som sitter i de andre stolene er bundet på hender og føtter. Noen sitter og laller uforståelig hele tiden. Noen skriker. Noen gråter hjerteskjærende. En eldre dame sitter bundet og sier ingenting. Hun sikler hele tiden nedover klærne. Jeg spør en av pleierne hvorfor denne gamle damen er bundet. Jeg blir fortalt at damen har vært pasient der i mange år. Hun har vært schizofren siden ungdommen, men kom for sent til behandling og er blitt kroniker, medisinen virker ikke noe særlig på en som først får dem etterat de er blitt kronikere, sier pleieren. Om de slipper henne løs vil hun bare vandre avgårde og muligens skade seg. Hun vet ikke hvor hun er eller hvem hun er og har ingen slektninger. Hun kan ikke snakke og kan ikke kontrollere toalettet. Hun blir matet tre ganger om dagen. De binder henne fast til stolen hver morgen. Bydelen betaler regningen hver måned.

Faren og jeg hadde så en samtale med avdelingsoverlegen. Hun mente at det mest skånsomme og den raskeste måten for Mette å bli frisk på var å gi henne en serie med elektroshokk i hjernen. Dette hørtes fryktinngydende ut og faren var overhodet ikke innstilt på å gå med på noe slikt. Jeg spurte så overlegen om det fantes noen alternative behandlingsmåter. Overlegen sa at vi kunne bruke medikamenter og se om det kunne stabilisere situasjonen, men hun sa også at det ville en feilslutning å anta at medikamenter ville være mer skånsomt enn å bruke elektroshokk, fordi medikamentene hadde store potensielle bivirkninger og å bare basere seg på medikamenter ville måtte medføre ganske store doser over lang tid, muligens ett år eller mer. Men vi kunne gjerne forsøke medikamenter først, sa hun. Og det ble vi enige om. Faren dro så tilbake til Nantong og jeg dro hjem til leiligheten. Nå var den helt tom. Mor var ikke der og Mette var innlagt. Jeg hadde store vanskeligheter med å sove om nettene.

På dagtid de neste to ukene var jeg hver dag på avdelingen og besøkte Mette. De første dagene hun er innlagt forløper greit på et slags vis. Hun tar tablettene som pleierne gir henne og hun deltar i måltidene på avdelingen og går til ro når reveljen går ved nitiden om kvelden. Jeg besøker henne hver dag. Hun uttrykker fortvilelse over ikke å være hjemme og sier hun vil utskrives. Hun virker tildels klar, men ikke fullstendig og ikke hele tiden. Av og til uttrykker hun tvil om hvor familiemedlemmene hennes er eller om de er i live. Hun kan spørre igjen og igjen om foreldrene hennes er i live. Jeg svarer at ja, det er de. Så spør hun om hvor brødrene hennes og søsteren er. Når jeg så forteller hvor de er, vil hun ringe til dem. Det er ikke lov å ta med telefoner inn på avdelingen og jeg spør avdelingslegen om hun kan ringe. Svaret er nei. Legen sier at denne tvilen om hvor slektningene er og om de er i live er et sykdomstegn. Hun kan fremdeles ikke forfremmes til den åpne delen av avdelingen.

En dag etter noe over en uke på avdelingen når jeg kommer på besøk sitter Mette bundet i stolen sin sammen med de andre i den enden av korridoren der de utagerende pasientene er. Hun gråter når hun ser meg. Hun er bundet til stolen på hender og føtter, ikke så svært stramt, men hun forsøker hele tiden å komme løs og da blir jo remmene stramme og knokkene hvite. Pleierne sier at hun på morgenen den dagen har angrepet flere pleiere og en medpasient og at de var nødt til å legge henne i remmer. Nå har de spist formiddagsmat og Mette er blitt plassert fastbundet i en stol. Hun gråter og ber meg løsne remmene. Jeg ser spørrende på pleierne. De ber meg konferere med legen. Jeg går inn på legekontoret og spør om det

virkelig er nødvendig med remmene. Ja, det er det nok, sier legen. Kan dere ikke bare slippe henne løs mens jeg er her, spør jeg. Da må du ta ansvaret, sier legen. Okey, svarer jeg, jeg tar ansvaret. De slipper Mette løs og jeg tar henne i den ene hånden og skal begynne å spasere opp og ned langs korridoren med henne, men vi går ikke mange meter før hun begynner å hylskrike og sparke mot veggene og hun forsøker å knuse sikkerhetsglasset mot vaktburet. Jeg forsøker å holde henne rundt livet, men det er som å holde fast en løpsk okse. En pleier trykker på alarmen og etter noen få sekunder kommer flere pleiere løpende. De trekker en skrikende og sparkende Mette med seg inn på sykesalen. Hun blir lagt i remmer igjen og får en beroligende sprøyte. Hun skriker som besatt mens pleierne tar av henne genseren. Etter et par minutter begynner sprøyten å virke. Det blir det stille og hun sovner.

Jeg sitter den ettermiddagen i samtalerommet med legeteamet på avdelingen. De ser alvorlig på meg og sier at medikamenter alene nok ikke vil virke så hurtig som vi har behov for. Det vil kunne ta mer enn et halvt år å bringe henne ned på jorden igjen, kanskje ni måneder, kanskje ett år, kanskje mer. Jeg har allerede fortalt dem at forsikringen kun vil dekke et opphold på fire måneder ved denne diagnosen, og etter fire måneder må jeg betale alt selv. Sengeplassen koster omtrent tilsvarende førti tusen norske kroner per måned, i tillegg kommer utgifter til pleie, mat og medisiner. Totalt snakker vi om mange hundretusen for oppholdet og kanskje bikker vi millionen om det blir så mye som et helt år. Mette har jo ikke borgerskap i Shanghai og er ikke medlem av den kommunale sykekassen. Jeg kaldsvetter ved tanken på disse summene. Jeg forteller at jeg overhodet ikke har penger og at Mette kun kan være på sykehuset så lenge forsikringen betaler. Legene sier at da er valget egentlig enkelt, de må få gi henne elektroshokk. Jeg ber dem fortelle meg om hva slags klinisk erfaring de har med elektroshokk mot hennes tilstand. De forteller meg at denne avdelingen har vært i drift siden kulturrevolusjonen og at de har mange tiårs erfaring med elektroshokk. Mettes diagnose er nå akutt schizofren paranoid psykose. Jeg får en innføring i denne delen av psykiatrien. Denne diagnosen har egentlig en god prognose. Flere forhold tilsier det: Akutt sykdomsutbrudd og sykdomsutbrudd i ung alder tilsier at hun har gode chanser for å bli bra, men da må effektiv behandling settes i gang hurtig og medisinene de har forsøkt ser ikke ut til å fungere. Legene forteller meg om grunnene til at enkelte pasienter blir schizofrene. Det er noe galt med dopaminstoffskiftet i hjernen. Om dopaminstoffskiftet er for høyt, blir det for lite dopamin som kan binde seg til nevroreseptorene. Da vil pasienten utvikle parkinson. Og motsatt, om dopaminstoffskiftet er for lavt, vil dopaminet hope seg opp i hjernen og pasienten utvikler schizofreni. Hos en schizofren fører opphopningen av dopaminet i hjernen til at de forskjellige delene av hjernen ikke kommuniserer med hverandre slik de skal. Syns- og hørselssentrene i hjernen snakker ikke feilfritt med hukommelsen. Dette kan medføre at tidligere sanseintrykk som er lagret kommer frem igjen på feil tid. Derfor kan pasienten høre stemmer eller se syner. Etter en tid med slike hallusinasjoner blir pasienten forvirret og mister forståelsen av hvem hun er og hvor hun er. Slike pasienter er gjerne i konstant angstberedskap og de kan angripe alt og alle. Medisinene de gir henne tar sikte på å få opp farten på dopaminstoffskiftet, men det kan ta lang tid før dette begynner å virke. I mellomtiden vil hun være utagerende. Legene forteller at en serie med elektroshokk i hjernen, og de pleier å benytte en serie på tolv, raskt vil bringe dopaminnivået ned. Da vil medisinene lettere kunne holde dopaminnivået nede og pasienten vil normalt bli helt symptomfri på et par uker.

Februar 2011: Årsakene til sykdommen

Jeg spør om hva det er som gjør at enkelte utvikler schizofreni og jeg får en innføring i også dette. Det er normalt en arvelig komponent inne i billedet, men Mette har jo tre søsken, to brødre og en søster, som er friske. Jeg spør hvorfor akkurat Mette skulle få denne sykdommen. Svaret var at en arvelig komponent alene ikke alltid er tilstrekkelig til å forutsi et utbrudd. Det er ofte i tillegg en eller flere eksogene faktorer, som fungerer som sykdomsutløser. Hva slags faktorer kan det være, spør jeg. Det kan være krigshandlinger, sier en av legene. Under borgerkrigen i 1920-årene og under den japanske okkupasjonen i 1930- og 1940-årene var det mange i Shanghai som ble schizofrene, det var derfor dette sykehuset ble bygget, for å ta seg av dem. Hva slags andre faktorer, spurte jeg. Det er som regel store fysiske eller psykiske traumer, var igjen svaret. Jeg forteller at vi helt siden 2010 har hatt store økonomiske problemer og at vi gjennom enkelte perioder våren 2010 ikke har hatt mat til alle månedens dager i lengre perioder og så fortalte jeg om den gangen i august 2010 da vi ikke hadde noe å spise på ti dager og da Mette var bevisstløs i fem eller seks dager. Legene nikket seg i mellom - dette er nok den utløsende faktoren i dette tilfellet. Flere dager med så lavt blodsukker at man er bevisstløs vil kunne føre til hjerneskade, sier avdelingslegen.